

Lezen is goed voor u!

H.L. VAN

Lezen is goed voor u. Als nieuw aangesteld hoofdredacteur verwelkom ik u graag met dit adagium. Is er echter enige evidentie voor deze bewering? Voor het lezen van goede fictionele literatuur is dat het geval. In een experimentele situatie bleken proefpersonen na het lezen van literaire fictie beter te begrijpen wat er bij een ander speelt. Dat effect trad niet op na lezing van informatieve teksten (Kidd & Castano 2013).

Effecten van lezen bij medici

Over de algemene literaire belezenheid van een persoon kan men met de *Author Recognition Test* een beeld verkrijgen. De scores op deze test hangen samen met het vermogen zich een idee te vormen van het perspectief van de ander (Kidd & Castano 2013). Men concludeert uit dit soort studies dat lezen helpt bij de ontwikkeling van een *theory of mind* en de cognitieve en affectieve bekwaamheid om empathie te tonen verbetert.

In het verlengde hiervan pleiten Shapiro e.a. (2015) voor het opnemen van literatuurlessen in het medisch curriculum. Vooral toepassing van *close-reading* technieken en tekstanalyses kan de arts gevoeliger maken voor onderliggende bedoelingen in menselijke interacties. Dit vergroot het inzicht in de dokter-patiëntdyade. Literatuur kan tevens helpen om een breder perspectief te verwerven op allerlei zaken waar een dokter mee te maken krijgt, zoals de rol van medische kennis in de maatschappij, verwachtingen van patiënten en hun families van artsen en allerhande ethische kwesties. Lezen van literaire fictie is daarom, los van het plezier dat men daar aan kan beleven, voor iedere dokter een nuttige bezigheid.

Hoe zit dat met lezen van wetenschappelijke literatuur? Maakt dat competenties van dokters beter? In een Canadese studie werd het effect van het versturen van e-mailalerts aan huisartsen over onderzoek op hun vakgebied nagegaan (Grad e.a. 2009). De participanten gaven aan dat meer dan 50% van de informatie nuttig was geweest. Ze leerden iets nieuws of werden bevestigd in hun handelen. 15% van de berichten had hun praktijk veranderd.

Voor het publiceren in algemene Nederlandstalige medische tijdschriften kon een rol worden aangetoond in de overdracht van onderzoeksresultaten naar praktijk en gezondheidsbeleid (Bouter & Knottnerus 2000).

Invloed van het Tijdschrift

Dat roept de vraag op wat de invloed is van het *Tijdschrift voor Psychiatrie* op de dagelijkse praktijk? Wellicht is het goed eerst na te gaan of er invloed is op de psychiatrie en de ggz als geheel. Voor specifieke onderwerpen zijn daar aanwijzingen voor. De reeks bijdragen over de waarde en interpretatie van de ROM, gestart met een statementartikel van de Nederlandse kernhoogleraren Psychiatrie (van Os e.a. 2012), is een van de duidelijkste voorbeelden. Maar ook opinieartikelen over bijvoorbeeld de wetenschapsagenda (Sommer e.a. 2016)

of de dreigende intrekking van de vergoeding van DSM-IV-stoornissen met een classificatie 'niet anderszins omschreven' (NAO) zijn in relevante overleggen van waarde geweest. Hetzelfde gaat mogelijk gelden voor de discussie over de nieuwe zorgzwaartebekostiging die in het novemnummer van 2017 is gestart (Broekman & Schippers 2017; Heeren 2017).

Meningsvorming

Het is ook de rol bij de meningsvorming in de ggz die de redactie van het Tijdschrift zich wenst. Daarvoor is nodig dat het Tijdschrift om zo te zeggen een 'epistemisch' vertrouwen weet op te roepen in zijn omgeving en bij zijn lezers. Dat wordt geschraagd in een traditie van een deugdelijke toepassing van beschikbare evidentie en gewaarborgd in een onafhankelijk reviewproces van artikelen. De redactieraad en de referenten zijn zich daar zeer van bewust.

Opiniërende artikelen en commentaren worden ook in internationale bladen toenemend geplaatst en voorzien in een behoefte. Voorwaarde is dat de schrijvers ervan uitgaan van de wetenschappelijke stand van zaken en transparant zijn over gebruikte bronnen en dat het betoog logisch opgebouwd is. Voorts dient ook het onderscheid tussen feitelijkheid en mening inzichtelijk te zijn. Dat mag vanzelfsprekend klinken voor een wetenschappelijk tijdschrift, toch is het goed dit in een tijd waarin losse omgang met feiten, drogredeneringen en impulsieve meningsvorming de boventoon dreigen te voeren, nog maar eens als '*unique selling point*' te benadrukken.

Kennistransfer

De belangrijkste missie van het Tijdschrift blijft echter de kennistransfer naar zijn lezers via het publiceren van nieuwe wetenschappelijke bevindingen en reviews. De rubrieken Internationaal en Nederlands-Vlaams toponderzoek en referaten beogen dat u als lezer snel op de hoogte raakt van relevante nieuwswaardige ontwikkelingen. De ingezette reeks van geaccrediteerde artikelen mag deze kennistransfer versterken. U zult ongetwijfeld gaan merken dat het beantwoorden van de vragen u dichter bij de relevantie van de informatie voor uw eigen praktijk brengt.

Een derde middel waar u in de praktijk uw voordeel mee kan doen, zijn de gevalsbeschrijvingen. Het gaat niet alleen om de rapportage van bijzondere verschijningsvormen en zeldzame complicaties, maar ook om het klinisch redeneren in complexe situaties en de rol die kennis en richtlijnen dan wel of niet kunnen spelen. De praktijk van de psychiater is weerbarstig en veelal minder voorspelbaar dan men soms meent te weten. De geëigende houding is daarom dat van elke individuele patiënt geleerd kan worden. Juist daarom hebben gevalsbeschrijvingen een translationele betekenis en worden gelukkig toenemend (weer) als waardevol erkend.

Gestage vooruitgang

Het Tijdschrift bestaat in 2018 zestig jaar. Begonnen als een Voordrachtenreeks, ging het later verder onder de huidige naam. Wat meteen opvalt bij het doorbladeren van de jaargangen is de verandering en ontwikkeling die het Tijdschrift heeft ondergaan, zowel in vorm als inhoud. Daar is geen gesystematiseerde kwaliteitscyclus volgens het PDCA-model voor nodig geweest. Wel zeven gedreven voorgangers die als hoofdredacteur continu op zoek waren naar

AUTEUR

RIEN VAN, opleider psychiatrie Arkin en directeur behandelzaken, NPI, onderdeel van Arkin, Amsterdam, en hoofdredacteur *Tijdschrift voor Psychiatrie*.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. Rien Van, Arkin Opleiding Psychiatrie,
Baarsjesweg 224, 1058 AA Amsterdam.

Geen strijdige belangen meegegeeld.

TITLE IN ENGLISH

Reading is good for you!

verbeteringen, aansluitend bij internationale ontwikkelingen op het gebied van wetenschappelijk publiceren en op de specifieke mogelijkheden van de Nederlandse psychiatrie. Tientallen inspirerende redacteuren en honderden precieze referenten toetsten de kwaliteit. Het Tijdschrift had respons bij talloze potentiële auteurs en vond aldus de weg naar zijn lezers.

Al met al zouden wij dus tevreden kunnen zijn. Desalniettemin, de traditie van het Tijdschrift is gestage vooruitgang. Dat gaan we de komende jaren voortzetten. We zullen daartoe een lezersonderzoek uitzetten om te inventariseren waar de behoefte ligt van de hedendaagse psychiaters in Nederland en Vlaanderen en welke ideeën voor vernieuwing er leven.

In de tussentijd hoop ik dat u gestaag en met plezier blijft doorlezen, ondanks dat het adagium uit de titel van dit redactioneel vooralsnog niet experimenteel of met een auteursherkenningsstest voor het Tijdschrift is aangetoond.

LITERATUUR

- Broekman TG, Schippers GM. Het 'Engelse model' in de ggz – a fairy tale? Tijdschr Psychiatr 2017; 59: 702-9.
- Bouter LM, Knottnerus JA. Beoordeling van de maatschappelijke relevantie van toegepast gezondheidsonderzoek: het belang van publiceren in nationale vaktijdschriften als ruwe indicator. Ned Tijdschr Geneesk 2000; 144: 1178-83.
- Grad RM, Pluye P, Mercer J, Marlow B, Beauchamp M, Shulha M, e.a. Impact of research-based synopses delivered as daily e-mail; a prospective observational study. J Am Med Inform Assoc 2008; 15: 240-5.
- Heeren TJ. Het zorgclustermodel als basis voor de doorontwikkeling van de dbc-ggz. Tijdschr Psychiatr 2017; 59: 710-2.
- Kidd DC, Castano E. Reading literature fiction improves theory of mind. Science 2013; 342: 377-80.
- Os van J, Kahn R, Denys D, Schoevers RA, Beekman ATF, Hoogendijk WGJ, e.a. ROM: gedragsnorm of dwangmaatregel? Overwegingen bij het themanummer over routine outcome monitoring. Tijdschr Psychiatr 2012; 54: 245-53.
- Shapiro J, Nixon LL, Wear SE, Doukas DJ. Medical professionalism: what the study of literature can contribute to the conversation. Philos Ethics Humanit Med 2015; 10: 10. doi:10.1186/s13010-015-0030-0.
- Sommer IE, Beekman ATF. De wetenschapsagenda ggz, een gezamenlijke inzet. Tijdschr Psychiatr 2016; 58: 67-9.